

Керівнику Секретаріату Національного
агентства із забезпечення якості вищої освіти
Михайлу ВІННИЦЬКОМУ

Голові Галузевої експертної ради з галузі
знань 12 «Інформаційні технології»
Ірині УДОВІК

Акредитаційна справа № A-19-0206-147

МОТИВОВАНІ ЗАУВАЖЕННЯ

**до звіту про результати акредитаційної експертизи освітньої програми
«Спеціалізовані комп'ютерні системи» за другим (магістерським) рівнем
вищої освіти спеціальності 123 – Комп'ютерна інженерія галузі знань
12 – Інформаційні технології**

Керівництвом Українського державного університету залізничного транспорту (УкрДУЗТ) та науково-педагогічними працівниками, що здійснюють провадження освітньої діяльності за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за освітньою програмою (ОП) «Спеціалізовані комп'ютерні системи» (СКС) спеціальності 123 – Комп'ютерна інженерія розглянуто звіт експертної групи з проведення акредитаційної експертизи зазначеної ОП у рамках справи № A-19-0206-147.

На підставі п.п. 15 – 17 розділу II Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого наказом МОН України від 11.07.2019 р. № 977 (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08.08.2019 р. за № 880/33851, керівництво та задіяні в реалізації ОП НПП УкрДУЗТ вважають за необхідне висловити наведені нижче мотивовані зауваження щодо зазначеного звіту.

Щодо Підсумку слабких сторін програми та рекомендацій з їх усунення

Керівництво УкрДУЗТ та НПП акредитованої ОП погоджуються з більшістю висновків експертної групи щодо слабких сторін ОП, проте повністю або частково незгодні з такими твердженнями:

За результатами відкритої зустрічі у ЗВО встановлено, що НПП не повною мірою розуміє деталі алгоритму перезарахування результатів

неформальної освіти (відсутній досвід практичної реалізації перезарахування результатів неформальної освіти).

Як впливає із наведеного висновку, підставою для констатації нібито неповного розуміння з боку НПП алгоритму перезарахування результатів неформальної освіти є **відсутність досвіду практичної реалізації такого перезарахування.**

Проте, відсутність досвіду практичної реалізації результатів неформальної освіти пов'язана лише з **відсутністю прецедентів та підстав такого перезарахування у процесі провадження освітньої діяльності за ОП** у попередні періоди. Тому на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ відсутність такого досвіду (прецедентів) не може тлумачитися як недолік або «слабка сторона» ОП.

УкрДУЗТ не має правил прийому на навчання, що враховують конкретику освітньої програми.

Сутність зауваження («слабкої сторони») взагалі не є зрозумілою, оскільки воно апелює саме до **правил прийому**, а не **процедур та/або методичного забезпечення вступних випробувань.**

Правила прийому до УкрДУЗТ у 2019 р., які опубліковані за посиланням: <http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/08-02-2019/EDBO.pdf>, розроблені у чіткій відповідності до Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України в 2019 році, затверджених наказом МОН України від 11.10.2018 р. № 1096 (зареєстровані в Міністерстві юстиції України 21.12.2018 р. за № 1456/32908) і відповідно до зазначеного акту центрального органу виконавчої влади України в сфері освіти можуть бути і є єдиними для вступу на всі ОП у рамках закладу вищої освіти (ЗВО).

Що стосується конкретики ОП в контексті організаційно-методичного та інформаційного забезпечення здійснення прийому на навчання за нею, то ці аспекти чітко зазначені в Програмі вступних випробувань для зарахування на навчання за рівнем «магістр» спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» освітньої програми «Спеціалізовані комп'ютерні системи», схвалений на засіданні кафедри спеціалізованих комп'ютерних систем УкрДУЗТ 18.02.2019 р. (протокол №9), яка опублікована за посиланням:

http://kart.edu.ua/images/stories/abityrient/okr_specialist_magistr/programmu/ats/CK_C_mag.pdf.

Складається враження, що експертною групою не враховані зазначені нормативно-правові та методичні аспекти, не опрацьовані відповідні матеріали, розміщені на офіційному сайті УкрДУЗТ (зокрема – зазначена Програму вступних випробувань), звідки, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, сформулювалося хибне уявлення експертної групи про нібито відсутність врахування особливостей ОП в процедурі прийому на навчання за нею.

Таким чином, є підстави вважати зазначене зауваження необ'єктивним і воно не може трактуватися як «слабка» сторона через свою хибність.

Силабуси мають певні недоліки, які децю ускладнюють розуміння компетентностей та результатів навчання, які досягаються відповідними освітніми компонентами, критерії оцінювання, наведені в силабусах усіх дисциплін, не є валідними повною мірою.

Не зрозуміло, які саме недоліки силабусів ускладнюють розуміння компетентностей та результатів навчання, а також в чому полягає недостатня валідність наведених у них критеріїв оцінювання. На думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, зазначене зауваження («слабка сторона») не є валідним за своєю сутністю.

В «Кодекс академічної доброчесності УкрДУЗТ» відсутні процедури притягнення до академічної відповідальності.

У зазначеному кодексі, що опублікований за посиланням: <http://kart.edu.ua/images/stories/akademiya/documentu-vnz/dr-doc/kodex.pdf>, дійсно відсутні процедури притягнення до академічної відповідальності.

Проте, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, зазначений факт не є недоліком ОП та «слабкою стороною» ОП, оскільки відповідно до розділу 2 цього кодексу є сукупність регламентованих поведінкових форм учасників освітнього процесу, які спрямовані на запобігання академічній недоброчесності, а не на покарання за її наявність. Тобто **ідеологія зазначеного Кодексу базується на презумпції дотримання учасниками освітнього процесу в УкрДУЗТ академічної доброчесності.**

У той же час регламентація притягнення до академічної відповідальності за порушення норм академічної доброчесності (у разі обов'язкової наявності відповідних фактів та доказів) не потребує обов'язкових окремих положень та/або роз'яснень у внутрішніх нормативних документів ЗВО, оскільки види та форми притягнення до такої відповідальності чітко зазначені в ч.ч. 5 та 6 ст. 42 Закону України «Про освіту», який є документом прямої дії та дає підстави для безпосереднього його застосування при притягненні осіб до академічної відповідальності адміністрацією ЗВО.

Відповідно до ч. 7 ст. 42 Закону України «Про освіту» додаткові та/або деталізовані види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами **та/або** внутрішніми положеннями закладу освіти, тобто зазначений Закон надає право, але не зобов'язує ЗВО встановлювати та деталізувати види академічної відповідальності понад ті, що зазначені в ч.ч. 5 і 6 ст. 42 даного Закону.

Запровадження Кодексу академічної доброчесності, що базується на принципі презумпції дотримання академічної доброчесності, є невід'ємним правом ЗВО, гарантованим йому автономією, передбаченою ч. 1 ст. 1, ст. 23 Закону України «Про освіту»; ч. 1 ст. 1, ч. 3 ст. 2, ч. 3 ст. 3, ч.ч. 1 і 2 ст. 32, ч. 1 ст. 67 Закону України «Про вищу освіту» та іншими законодавчими й підзаконними актами.

У той же час, в рамках провадження освітньої діяльності як за акредитованою ОП, так і в УкрДУЗТ у цілому, всім учасникам освітнього

процесу регулярно й систематично доводяться та роз'яснюються наслідки порушення академічної доброчесності та процедури притягнення до академічної відповідальності, які регламентовані ст. 42 Закону України «Про освіту». При проведенні акредитаційної експертизи не встановлено і не доведено відсутності зазначених заходів в УкрДУЗТ.

Таким чином, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ відповідне зауваження до Кодексу академічної доброчесності є необ'єктивним, має ознаки неповаги до принципу автономії ЗВО (у частині дотримання презумпції академічної доброчесності та безпосереднього використання Законодавства України у разі необхідності притягнення учасників освітнього процесу до академічної відповідальності), тому не може розглядатися як «слабка сторона» акредитованої ОП.

Система матеріального заохочення викладачів до досконалості у викладанні в УкрДУЗТ відсутня.

На думку керівництва та НПП УкрДУЗТ зазначена теза є безпідставною і може бути наслідком недостатнього та/або поверхневого опрацювання експертною групою відповідної нормативної бази університету та практики її застосування в сфері матеріального заохочення.

Так, у п. 6.1 Правил внутрішнього трудового розпорядку УкрДУЗТ, затверджених зборами трудового колективу університету 03.11.2015 р. (протокол № 2), які опубліковані за посиланням:

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/25-10-2019/prav_vnutr_rozp.pdf,

чітко зазначено, що за зразкове виконання трудових обов'язків, тривалу і бездоганну роботу, новаторство у праці, сумлінне ставлення до роботи та за інші досягнення в роботі до працівників університету застосовується, серед інших, такий вид заохочення, як заохочення у вигляді грошової премії.

Відповідно до п. 6.2 цих же Правил, за досягнення високих результатів у праці, навчанні й вихованні працівники університету представляються різними видами морального і матеріального заохочення.

Виходячи із специфіки роботи науково-педагогічних працівників, їх прав та обов'язків, яка регламентована ч. 1 ст. 53, ст.ст. 57, 58 Закону України «Про вищу освіту», викладання (навчальна та методична робота) є ключовою роботою НПП, зразковість, бездоганність виконання якої, новаторство у якій, сумлінне ставлення до якої, досягнення високих результатів у якій є безпосередньою підставою для матеріального заохочення згідно п. 6.1 і 6.2 вищезазначених Правил внутрішнього трудового розпорядку.

На підставі зазначених правил в УкрДУЗТ систематично функціонує практика щорічного преміювання за результатами календарного періоду, епізодичних матеріальних заохочень, яка підтверджується внутрішніми наказами по університету, зокрема № 401ос від 21.12.2018, № 382ос від 20.11.2019.

Таким чином, твердження про відсутність матеріального заохочення викладачів до досконалості у викладанні в УкрДУЗТ є безпідставним та може

свідчити, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, про необ'єктивність та/або недостатність опрацювання експертною групою нормативної бази університету в сфері матеріального заохочення та пов'язаних з ним застосованих практик.

У положенні «Про вирішення конфліктних ситуацій в УкрДУЗТ» відсутній окремий пункт, що стосується сексуальних домагань.

З приводу відсутності окремого пункту, що стосується саме сексуальних домагань у Положенні про вирішення конфліктних ситуацій в УкрДУЗТ, керівництво та НПП університету звертають увагу на те, що зазначене Положення регламентує єдині правила та підходи до вирішення усіх без винятку конфліктних ситуацій, у тому числі – сексуальних домагань. Це чітко зазначено в п. 1.2 даного положення, яке опубліковано за посиланням:

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/22-10-2019/poloz_pro_vyr_conf_sit.pdf,

а саме (цитуюмо): **«Це положення врегульовує правила вирішення конфліктних ситуацій (пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією) в Українському державному університеті залізничного транспорту (УкрДУЗТ)».**

Також слід зазначити, що відповідно до Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьби з цими явищами (Стамбульська конвенція) від 11.05.2011 р. (якої дотримується Україна як член Ради Європи), сексуальні домагання (sexual harassment) є формою сексуального насилля, яке, в свою чергу, є підвидом насильства в цілому.

У зазначеному сенсі (тлумаченні сексуальних домагань як виду насильства) безпосереднє вирішення конфліктних ситуацій, пов'язаних із сексуальними домаганнями регламентується п. 5.1 згаданого Положення, відповідно до якого, у разі виявлення (візуально або під час опитування) фактів насильства стосовно здобувачів вищої освіти університету або отримання відповідних заяв чи повідомлень, спеціально уповноважена особа у справі запобігання та протидії насильству та дискримінації університету вживає низку превентивних заходів, які включають повідомлення до органів Національної поліції, надання психологічної, медичної та іншої допомоги постраждалим особам тощо.

Таким чином, керівництво та НПП УкрДУЗТ не вважають відсутність окремого пункту про сексуальні домагання в Положенні про вирішення конфліктних ситуацій серйозним недоліком та «слабкою стороною» акредитованої ОП, оскільки проблема сексуальних домагань врегульована відповідним положенням у загальному контексті вирішення конфліктних ситуацій та протидії насильству в університеті, що чітко зазначено в п.п. 1.2 та 5.1 цього Положення, які, до того ж, підсилюються нормами Стамбульської конвенції 2011 року.

Орган студентського самоврядування та здобувачі ОП в недостатній мірі залучаються до процедур забезпечення якості освіти.

Також спірне і неоднозначне твердження, оскільки в УкрДУЗТ функціонує нормативна база із залучення здобувачів вищої освіти та органів студентського самоврядування (ОСС) до процедур забезпечення якості освіти, зокрема:

- Положення про організацію опитувань студентів, викладачів та працевлагодів щодо якості надання освітніх послуг УкрДУЗТ, затверджене Вченою радою УкрДУЗТ від 05.03.2019 р. (протокол №2), у якому порядок врахування думки студентів в контексті забезпечення якості освіти регламентований у п. 2.1:

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/01-11-2019/pol_pro_op_stud_vyk.pdf;

- Положення про Центр забезпечення якості вищої освіти УкрДУЗТ, затверджене наказом ректора УкрДУЗТ від 01.11.2019 р. № 110, у якому залучення Центром здобувачів вищої освіти до забезпечення її якості регламентовано в п.п. 3.2.2, 6.1.6, 6.1.11, 6.1.16, 7.1.1, 10.2.2, 12.1.2:

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/26-11-2019/poloz_pro_centra_yakosti_VO.pdf;

- Положення про внутрішнє забезпечення якості вищої освіти УкрДУЗТ, затверджене Вченою радою УкрДУЗТ від 05.03.2019 р. (протокол № 2), у якому залучення студентського самоврядування та здобувачів вищої освіти до процедур внутрішнього забезпечення її якості регламентується п.п. III-5, III-6, III-11, III-12, III-16, IV-9, V (абз. 4, 5, 10, 12):

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/01-11-2019/pol_pro_vnutr_zab_yakosti_osv_2019.pdf;

- Положення про студентське самоврядування УкрДУЗТ, ухвалене конференцією студентів УкрДУЗТ від 05.12.2018 р. (протокол № 2), у якому діяльність студентського самоврядування в контексті забезпечення якості вищої освіти регламентується п.п. 2.1 (абз. 2, 4, 10), 2.3 (абз. 5):

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/08-04-2019/stud_samovryad.pdf.

Залучення здобувачів вищої освіти та ОСС до процедур забезпечення якості освіти в рамках зазначених вище внутрішніх нормативних документів УкрДУЗТ на акредитованій ОП підтверджується такими фактичними даними:

- участю голови Студентської ради факультету ІКСТ у розробленні ОП у складі робочої групи (за повноваженнями, наданими Студентською радою):

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/07-11-2019/123/osvyt_prog_123.pdf;

- участю голови Студентської ради факультету ІКСТ у формуванні та погодженні навчального плану за акредитованою ОП (за повноваженнями, наданими Студентською радою):

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/07-11-2019/123/navch_plan_123.pdf;

- результатами опитувань здобувачів вищої освіти за ОП:

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/08-11-2019/opyt_stud.pdf;

- іншими документами (протоколами засідань Студентської ради УкрДУЗТ та факультету ІКСТ, нормативними та методичними матеріалами, сформованими та/або погодженими за участю здобувачів вищої освіти та/або ОСС), які можуть бути надані за окремим запитом.

Що стосується «недостатності» участі здобувачів вищої освіти та ОСС у забезпеченні якості освіти за ОП, то позиція про недостатність є, як мінімум, спірною, а керівництво та НПП УкрДУЗТ її не розділяють.

ОП не переглядалася. Система забезпечення якості освіти УкрДУЗТ потребує удосконалення.

Доводи про те, що ОП нібито не переглядалася відповідно до внутрішніх документів УкрДУЗТ не відповідають дійсності, що доведено нижче при аналізі висновків експертної комісії по відповідним підкритеріям. Можливий негативний контекст відсутності змін в ОП протягом її провадження, що визначає нібито «слабку сторону» даної ОП, є, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, абсурдним, оскільки наразі відбувається первинна акредитація ОП, яка була схвалена лише 26.06.2018 р. і по якій очікується перший випуск магістрів, строк навчання яких становить 1 рік 4 місяці.

Безумовно, за результатами випуску планується додатковий моніторинг та перегляд ОП, на підставі якого ймовірно внесення до неї змін і корегувань. Проте зовсім не прийнятною, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, є позиція експертної групи щодо обов'язкової доцільності (але без будь-яких обґрунтувань з цього приводу) перегляду ОП протягом фактично першого року її провадження, тому зазначена позиція експертної групи з боку УкрДУЗТ не розділяється.

Стосовно необхідності удосконалення системи забезпечення якості освіти УкрДУЗТ – позиція є надто загальною і не визначає таких суттєвих недоліків системи забезпечення якості освіти в ЗВО, які б однозначно можна було трактувати як «слабку сторону» ОП.

Отже, керівництво і НПП УкрДУЗТ не вважають зазначені висновки експертної комісії «слабкою стороною» ОП.

Таким чином, керівництво та НПП УкрДУЗТ повністю або частково не погоджуються із рядом висновків експертної групи щодо встановлення «слабких сторін» акредитованої ОП, вважає їх необ'єктивними, упередженими та такими, що спотворюють реальну картину про наповнення ОП та провадження за нею освітньої діяльності за спеціальністю.

Щодо аналізу ОП

Керівництво УкрДУЗТ та НПП акредитованої ОП у цілому погоджуються з висновками експертної групи щодо більшості проаналізованих акредитаційних Критеріїв та виставлених оцінок по ним, але принципово не погоджуються з оцінкою експертною групою таких Критеріїв:

Щодо оцінки відповідності Критерію 2 «Структура та зміст освітньої програми» (експертною групою виставлено критерій Е)

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

У фактах, доказах і їх аналізі по даному підкритерію зазначається, що в структурно-логічній схемі ОП (розділ 2.2 стор.13) нібито не враховані очевидні логічні зв'язки, зокрема для «Переддипломної практики» та «Дипломного проектування», проте не зазначено, в чому, на думку експертної групи, має полягати зазначена «очевидність». У такому контексті «очевидність» є бездоказовим твердженням, що не має логічного підґрунтя. Насправді зазначена структурно-логічна схема демонструє, що «Переддипломна практика» та «Дипломне проектування» передбачає систематизацію знань по **всім без винятку навчальним дисциплінам ОП**, а прямий логічний зв'язок між дисциплінами «Охорона праці в галузі» і «Цивільний захист» з «Переддипломною практикою» пояснюється необхідністю безпосереднього набуття компетентностей у сфері особистої та колективної виробничої безпеки перед проходженням практики на технологічному об'єкті з підвищеним рівнем впливу шкідливих та небезпечних виробничих факторів (яким є, як правило, об'єкт транспортної інфраструктури); прямий зв'язок між дисципліною «Основи наукових досліджень і теорія планування експерименту» та «Дипломним проектуванням» пояснюється опрацюванням у рамках зазначеної дисципліни методології виконання прикладних і наукових досліджень, які передбачені програмою дипломного проектування. Зазначені доводи підтверджуються, зокрема:

- Положенням про проведення практики студентів УкрДУЗТ, схваленим рішенням Вченої ради УкрДУЗТ від 30.06.2015 р. (протокол № 5), зокрема у п.п. 1.1, 1.2, 2.4, 4.4:

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/04-11-2019/docs/poloz_pro_prov_praktiki.pdf;

- Положенням про кваліфікаційну (випускню) роботу студента УкрДУЗТ, ухваленою рішенням Вченої ради УкрДУЗТ від 27.11.2018 р. (протокол № 5), зокрема у п.п. 1.2, 1.3, 2.1, 3.1:

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/25-10-2019/pol_pro_kval_rob.pdf;

- силабусами з навчальних дисциплін «Охорона праці в галузі», «Цивільний захист» та «Основи наукових досліджень і теорія планування експерименту»:

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/08-11-2019/ohorona_pracy.pdf,

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/08-11-2019/Civ_zahist.pdf,

http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/08-11-2019/osnovy_nauk_doslid.pdf.

Отже, керівництво та НПП УкрДУЗТ вважають зазначений «недолік» необґрунтованим, надуманим або таким, що хибно кваліфікований у наслідок недостатньо повного опрацювання експертною групою ОП у комплексі всіх пов'язаних з нею документів та пояснень НПП і студентів.

Також в аналізі фактів і доказів зазначається (цитата): «Освітні компоненти ОК1, ОК2, ОК3 забезпечують єдиний результат навчання – ПРН1,

при цьому множини відповідних компетентностей для цих освітніх компонент є різними (в кількості 10, 16, 5 відповідно), включаючи як загальні, так і фахові компетентності (розділи 4, 5 ОП), що говорить про відсутність зв'язку між компетентностями і відповідними результатами навчання в ОП (відсутня матриця відповідності програмних результатів навчання та компетентностей, необхідність якої передбачена в п. 3.2 «Положення про формування, затвердження та оновлення освітніх програм в УкрДУЗТ». Обов'язкові освітні компоненти ОП не забезпечують досягнення всіх програмних результатів навчання, зокрема ПРН6 і ПРН11 досягаються лише за рахунок вибірових освітніх компонент».

З цього приводу слід зазначити наступне:

- 1) ОП взагалі не містить таких освітніх компонент, як ОК1, ОК2 і ОК3. Є групи компонент ОК1.1 – ОК1.7, ОК2.1 – ОК2.3, тобто не існує навіть групи компонент з первинним індексом ОК3.____. Тому взагалі неможливо однозначно зрозуміти, до яких саме освітніх компонент віднесений зазначений «недолік». Можна припустити, що через неувважність членів експертної групи під ОК1, ОК2 і ОК3 помилково зазначені компоненти відповідно ОК1.1, ОК1.2 і ОК1.3, проте виникає питання – яким чином всі три експерти пропустили цю явну помилку?
- 2) Навіть якщо відкинути наведені вище доводи «1)» і взяти за основу зазначене в них припущення, то не зрозумілим залишається відповідність одній освітній компоненті одного програмного результату навчання та декількох компетентностей, **оскільки членами експертної групи не спростовано, що один програмний результат навчання може охоплювати декілька компетентностей**, а у процесі бесіди експертів з НПП зазначені питання навіть не ставилися.
- 3) Висновок про нібито «відсутність зв'язку між компетентностями і відповідними результатами навчання» в ОП, зважаючи на наведені вище п.п. «1) і 2)» є абсолютно бездоказовим твердженням.
- 4) Стосовно відсутності матриці відповідності програмних результатів навчання та компетентностей, передбаченої п. 3.2 «Положення про формування, затвердження та оновлення освітніх програм в УкрДУЗТ», то дійсно – у складі ОП, що викладена на сайті УкрДУЗТ за посиланням http://kart.edu.ua/images/stories/novunu/07-11-2019/123/osvyt_prog_123.pdf не прикладену цю матрицю (через технічну помилку), проте вона міститься в оригіналі ОП. При цьому ні перед проведенням виїзної експертизи, ні під час її проведення зазначена матриця на була запитана експертами, що може свідчити про ознайомлення з відповідними матеріалами вже під час складання звіту, що протирічить наголошеним Національним агентством принципам акредитації («Не страшно забути долучити якийсь папірець до акредитаційної справи, якщо він є по факту і може бути продемонстрований за запитом експертної групи» М. Вінницький, відео онлайн-тренінгів для експертів з акредитації освітніх програм).

- 5) Сутність претензії про те, що частина програмних результатів навчання забезпечується за рахунок вибірових освітніх компонент є незрозумілою, оскільки цілком логічним і неминучим є формування власних програмних результатів навчання, притаманним лише тим дисциплінам, що є вибіровими.

Отже, наведені неоднозначності та помилки в тлумаченні експертною групою взаємозв'язку між освітніми компонентами та програмними результатами навчання можуть свідчити про формалізм та необ'єктивність підходу до аналізу ОП, а відсутність запиту експертною групою матриці відповідності програмних результатів навчання та компетентностей (додатку до ОП) до та/або під час проведення виїзної експертизи може свідчити або про недостатню уважність, або навіть упередженість виїзної експертної групи.

Таким чином, керівництво та НПП УкрДУЗТ вважають наведені в даному підкритерії недоліки здебільшого надуманими або формальними, а сформовані за ними висновки такими, що спотворюють реальні зміст та структуру акредитованої ОП.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

У аналізі фактів і доказів по цьому підкритерію зазначено, що програмні результати навчання ПРН-6, ПРН-11 не охоплюються нормативними освітніми компонентами, а забезпечуються лише вибіровими. Проте керівництво та НПП УкрДУЗТ не вважають це факт недоліком ОП, обґрунтування чому наведено вище (у доводах стосовно підкритерію).

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Аналіз доказів та фактів по цьому підкритерію, виконаний експертною групою, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, містить суттєві внутрішні протиріччя.

З одного боку експертна група зазначає про високу ймовірність несамотійності вибору здобувачами освітніх компонент (з вельми сумнівними аргументами). З іншого – про те, що під час зустрічі зі здобувачами, студентським самоврядуванням **жоден з них не висловив незадоволення з приводу формування** індивідуальної освітньої траєкторії через індивідуальний вибір здобувачами навчальних дисциплін, а також про те, що обсяг дисциплін вільного вибору в ОП складає 34%, **що відповідає чинному законодавству**.

Отже, експертною групою так чи інакше констатовано, що в структурі та наповненні ОП **відсутні порушення чинного законодавства щодо регламенту вільного вибору навчальних дисциплін**, а фактів несамотійності вибору студентами передбачених навчальних дисциплін не встановлено. Навпаки –

вони навіть опосередковано спростовані при зустрічі зі здобувачами вищої освіти та представниками ОСС. Стосовно встановлених внутрішніми нормативними документами УкрДУЗТ рамок щодо вільного вибору навчальних дисциплін слід зазначити, що вони також не протирічать чинному законодавству, тому зауваження стосовно усунення зазначених рамок слід тлумачити виключно як побажання до подальшого вдосконалення ОП, а не як констатацію її недоліку.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

З аналізу фактів та доказів по цьому підкритерію випливає, що експертна група констатує, що співвідношення кількості навчальних дисциплін, обсягу аудиторної та самостійної роботи відповідає Положенню про організацію навчального процесу в УкрДУЗТ. У той же час експертна група зазначає про відсутність досліджень та заходів в ЗВО щодо оцінки реального обсягу самостійної роботи, у середньому потрібного здобувачеві для належного опанування освітньою компонентою в розрізі ОП, **не приводячи жодного доказу** на користь цього негативного твердження.

З цього приводу слід зазначити, що ОП та НП склалися проектною групою у складі трьох науково-педагогічних працівників та однієї студентки, уповноваженої ОСС (всього – 4 члена проектної групи), які під час складання даних документів проводили власні дослідження (опрацювання) реально-потрібного обсягу самостійної роботи, зважаючи на сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів (потреби ринку праці, посадові інструкції по професіям, які відповідають освітній кваліфікації випускників ОП, завантаженості студентів тощо в рамках діючих нормативних документів). ОП та НП проходили верифікацію на засіданнях науково-методичної ради факультету ІКСТ та Вченої ради УкрДУЗТ, про що містяться відповідні реквізити на зазначених документах, посилання на які наведено вище. Більш того, кожен провідний лектор, за яким закріплені навчальні дисципліни (освітні компоненти) в рамках ОП, разом із групою асистентів (за наявності), проводить власне дослідження та обґрунтовує співвідношення різних видів навантаження за своєю дисципліною, у результаті чого вимірює кожен вид навантаження і форму звітності по ньому у кредитах ЄКТС, погоджує свої доводи з гарантом освітньої програми та доводить їх на засіданні кафедри. Після цього відповідне співвідношення з належним обґрунтуванням вноситься до програми, робочої програми та силабусу навчальної дисципліни, які додатково розглядаються і погоджуються на засіданні Науково-методичної ради факультету ІКСТ, після чого затверджуються проректором з науково-педагогічної роботи. Зазначені матеріали (програми, робочі програми) навчальних дисциплін експертною групою взагалі не запитувалися і відповідна інформація не перевірялася.

Тому твердження про відсутність будь-яких досліджень і заходів стосовно оцінки реально потрібного обсягу самостійної роботи в межах ОП і НП є недоречними.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Стосовно твердження «Обов'язкові освітні компоненти ОП не забезпечують досягнення всіх програмних результатів навчання, що ставить досягнення результатів навчання ОП у залежність від реалізації студентом свого права на вибір тих чи інших дисциплін» вже вище зазначено (заперечення до підкритеріїв 2.2, 2.3), лише **обов'язкові** освітні компоненти апріорі не можуть забезпечувати **всіх** результатів навчання, і цілком природньо, що вибіркові освітні компоненти мають прив'язку до «своїх» результатів навчання. Навіть за наявності стандартів вищої освіти (який наразі відсутній для спеціальності 123) обов'язкові освітні компоненти формують результати навчання, які безпосередньо корелюють зі стандартом, а вибіркові компоненти забезпечують «понадстандартне» наповнення ОП.

Таким чином, тлумачення очевидної річчі як недоліку або «слабкої сторони» ОП є недоречним.

Стосовно твердження «Індивідуальна траєкторія навчання реалізована не повною мірою, потребує вдосконалення Положення «Про організацію освітнього процесу в УкрДУЗТ» з метою розширення можливостей вільного вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін» слід зазначити, що воно також було частково спростовано вище (заперечення до підкритерію 2.4) у частині відповідності підходів та реалізацій індивідуальної освітньої траєкторії нормам чинного законодавства про вищу освіту та відсутності фактів її недотримання з боку ЗВО. Потребу вдосконалити Положення про організацію освітнього процесу в УкрДУЗТ слід тлумачити виключно як побажання (рекомендацію), а не як констатацію серйозного недоліку («слабкої сторони») ОП.

Стосовно твердження «Досліджень та заходів щодо оцінки реального обсягу самостійної роботи, у середньому потрібного здобувачеві для належного опанування освітньою компонентою в розрізі ОП, в ЗВО не проводилось» слід зазначити, що воно також вже спростовано вище (через колегіальність процесу його розроблення та погодження, що вимагає цілої низки заходів і досліджень відповідних факторів освітнього та професійного середовища – див. заперечення до підкритерію 2.8) і є недоречними.

Рівень відповідності Критерію 2. Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Спираючись на наведені вище доводи та факти, керівництво та НПП УкрДУЗТ категорично не погоджується з виставленим експертною групою рівнем Е за Критерієм 2 та відповідним обґрунтуванням «невідповідності» заданому критерію. Зазначена в обґрунтуванні доцільність вдосконалення положення «Про організацію освітнього процесу в УкрДУЗТ» з метою

розширення можливостей вільного вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ не є серйозним недоліком, враховуючи відповідність провадження індивідуальної освітньої траєкторії на ОП нормам чинного законодавства (за констатацією самої експертної групи). Переважну більшість інших недоліків за даним Критерієм, які експертна група вважає «серйозними», у тому числі зазначену в обґрунтуванні необхідність проведення досліджень та заходів щодо оцінки реального обсягу самостійної роботи для належного опанування освітньою компонентою, спростовано у наведених вище доводах. Більш того, навіть у разі підтвердження тих недоліків, які експертна група зазначила в обґрунтуванні виставлення рівня Е за Критерієм 2, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, такі недоліки настільки суттєві, щоб потребувати верифікації свого повного усунення силами Національного агентства через рік.

Тому, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, відповідність акредитованої ОП Критерію 2 об'єктивно заслуговує рівня В.

Щодо оцінки відповідності Критерію 8 «Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми» (експертною групою виставлено рівень Е)

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

У аналізі фактів та доказів по даному підкритерію зазначено, що протягом 1.5-річного строку дії ОП її перегляд повною мірою (відповідно до п. 3.4 «Положення про формування, затвердження та оновлення освітніх програм в УкрДУЗТ») нібито не відбувався. Зазначений висновок експертна група робить «в результаті зустрічей зі стейкхолдерами». У той же час у п. 3.4 згаданого Положення, на який посиляється експертна група, чітко зазначено, що моніторинг ОП проводить методична комісія відповідного факультету, а не стейкхолдери. При цьому методична комісія може взаємодіяти з відповідними стейкхолдерами шляхом їх опитування, анкетування тощо для встановлення їх реальних потреб з метою врахування при можливих корегуваннях ОП. В той же час, експертною групою не були затребувані протоколи засідань методичної комісії факультету ІКСТ, не була проведена зустріч з представниками даної методичної комісії та не було затребувано жодних інших доказів, які б підтверджували або спростовували той факт, що ОП не переглядалася (моніторилася) згідно п. 3.4 Положення про формування, затвердження та оновлення освітніх програм в УкрДУЗТ (у той час як на засіданні науково-методичної комісії факультету ІКСТ від 26.06.2019 протокол №10) зазначена ОП насправді переглядалася, а побажання основних роботодавців були враховані.

Більш того, у своєму висновку по підкритерію «3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери» експертна група сама собі протирічить у частині відсутності перегляду ОП взагалі та за участі стейкхолдерів зокрема (цитата):

«Роботодавці безпосередньо були залучені до процесу розробки та залучаються до обговорення ОП, що підтверджується результатами співбесіди зі стейкхолдерами, зокрема з роботодавцями, та наявними документами (наявні документальні підтвердження пропозицій роботодавців, що надавалися під час розробки ОП, відгуків на ОП).»

Аналогічний висновок міститься по пункту «Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8:» (цитата):

«Роботодавці на постійній основі долучаються до розробки, обговорення змісту ОП.»

Таким чином, **реальні фактичні дані щодо перегляду ОП відповідно до діючих в УкрДУЗТ нормативних документів експертною групою не перевірялися**, посилення на абстрактних **стейкхолдерів не можуть служити належними доказами** негативної оцінки ОП, тому відповідне твердження по порушення правил її перегляду в УкрДУЗТ є бездоказовими і, на думку керівництва та НПП університету, не може братися до уваги. У той же час УкрДУЗТ за необхідності готовий надати відповідні протоколи засідань методичної комісії факультету ІКСТ, де проваджується акредитована ОП.

Внутрішні протиріччя та взаємовиключення суджень експертної групи по різних критеріям/підкритеріям можуть свідчити про непослідовність суджень експертної групи при проведенні експертизи та формуванні звіту за її результатами.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

У фактах, доказах та їх аналізі експертна група зазначає неповну задоволеність студентів та представників ОСС ступенем залучення їх до процедур забезпечення якості ОП, а зміст студентських опитувань лише частково стосується питань забезпечення якості освіти. Зазначені твердження є, як мінімум, сумнівними як з точки зору репрезентативності, так і з точки зору всебічності. Зокрема, твердження про «частковість» уваги студентських опитувань щодо якості освіти є цілком логічною, оскільки ці опитування стосуються не тільки освітнього процесу, але й соціально-побутових, матеріальних аспектів життя студентів, кар'єрних очікувань тощо. Що стосується впливу ОСС на освітній процес (і його якість як складову процесу), то відповідно до діаграми, наведеній на стор. 7 за результатами опитування, що наводяться за посиланням, до якого апелює експертна група, на питання «Чи має реальний вплив на освітній процес Студентська рада УкрДУЗТ?» з поміж

17 опитаних студентів 14 (82,3%) відповіли «Так» і «Скоріше так» і лише 3 студенти (17,7%) відповіли «Ні». Виходячи з декларованої Національним агентством презумпції довіри до ЗВО результати зазначеного опитування слід вважати достовірними та репрезентативними, відповідно до чого доводи експертної групи або спростовуються, або ставляться під сумнів.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

У фактах, доказах та їх аналізі по даному підкритерію виїзна експертна група чомусь акцентує увагу на присутність на відповідній зустрічі замість керівника або представника структурного підрозділу, відповідального за забезпечення якості освіти – Центра забезпечення якості вищої освіти університету (ЦЗЯВО), керівника Навчально-методичного центру (НМЦ) Володимира Лисечка. Незрозуміло, чому цей факт викликав здивування експертної групи, але пояснення йому таке: під час проведення виїзної експертизи керівник ЦЗЯВО пан Владислав Панченко знаходився у плановій тарифній відпустці, тому до проведення зустрічі був залучений керівник НМЦ, на якого покладено виконання додаткових обов'язків що полягають в організації ліцензування та акредитації в Університеті (відповідно до ДУ №164/76-1 до контракту від 30.10.2019. Тому, викликає подив акцентуація уваги на цьому в звіті.

Стосовно твердження про те, що «ЗВО не продемонстрував, що внутрішня система забезпечення якості на практиці забезпечує адекватне реагування на недоліки, які виявляються в ОП під час здійснення процедур внутрішнього забезпечення якості», то слід зазначити, що в ЗВО протягом 1,5 років провадження освітньої діяльності за **первинно акредитованою ОП** були відсутні прецеденти, які б вимагали оперативного реагування на недоліки в ОП. Стосовно нормативного регулювання процедур адекватного реагування на недоліки в ОП, то вони чітко прописані у відповідному Положенні (посилання на яке наведено вище) і яке має досвід застосування щодо інших ОП згідно прописаних у ньому процедур.

Що стосується фрази «з інформації, яка була отримана під час зустрічей зі стейкхолдерами, з'ясовано що ОП не переглядалася», то її зміст нівелюється (спростовується) наведеними вище запереченнями УкрДУЗТ по підкритерію 8.1 та власних доводах експертної групи по підкритерію 8.3.

Таким чином, експертною групою не надано належних доказів стосовно відсутності реагування з боку УкрДУЗТ на недоліки в ОП, у той час як частина доводів експертної групи спростовується об'єктивними даними, зокрема, що зазначені самою експертною групою (результати зустрічі з роботодавцями по підкритерію 8.3, констатацію сильних сторін по критерію 8).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8:

Стосовно висновку «Орган студентського самоврядування та здобувачі ОП в недостатній мірі залучаються до процедур забезпечення якості ОП.» слід зазначити, що він був спростований або поставлений під сумнів у запереченнях УкрДУЗТ по підкритерію 8.2.

Стосовно висновку «ОП не переглядалася. Система забезпечення якості освіти УкрДУЗТ потребує удосконалення.» – він спростований у запереченнях УкрДУЗТ по підкритеріям 8.1 і 8.5, а також доводами (висновками) самої експертної групи по підкритерію 8.3 та констатацією сильних сторін по Критерію 8.

Рівень відповідності Критерію 8. Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Спираючись на наведені вище доводи та заперечення, а також протиріччя суджень експертної групи між різними підкритеріями, керівництво та НПП УкрДУЗТ категорично не згодні із виставленим рівнем Е щодо відповідності ОП акредитаційному Критерію 8. Зазначені в обґрунтуванні виставленого рівня доводи експертної групи або спростовані, або поставлені під сумнів, або слід вважати несуттєвими (не настільки суттєвими, щоб потребувати повторної верифікації через рік). Наявні побажання (рекомендації) експертної групи не є конкретними і ґрунтуються здебільшого на бездоказових та/або сумнівних чи суперечливих висновках.

Тому, на думку керівництва та НПП УкрДУЗТ, відповідність акредитованої ОП Критерію 2 об'єктивно заслуговує рівня В.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ, ПРОПОЗИЦІЇ ТА КЛОПОТАННЯ

Таким чином, дослідивши звіт експертної групи за акредитаційною справою № А-19-0206-147 із проведення виїзної експертизи освітньої програми другого (магістерського) рівня «Спеціалізовані комп'ютерні системи» спеціальності 123 – Комп'ютерна інженерія, галузі знань 12 – Інформаційні технології, керівництво Українського державного університету залізничного транспорту та науково-педагогічні працівники, задіяні у провадженні освітньої діяльності за акредитованою освітньою програмою мають підстави вважати що:

- у процесі акредитаційної експертизи за рядом критеріїв (2 і 8) порушено принцип об'єктивності, всебічності та неупередженості роботи виїзної експертної групи;

- з незрозумілих причин у ряді місць по тексту звіту акцентуація уваги приділяється керівнику Навчально-методичного центру пану Володимирі Лисечку, що може свідчити про упереджене ставлення до його персони;

- значна кількість аргументів експертної групи (передусім по Критеріям 2 і 8, при виділенні «слабких сторін» освітньої програми) є абсурдними, бездоказовими, спростованими або сумнівними;

- по ряду підкритеріїв містяться внутрішні «взаємовиключні параграфи» (протиріччя) між собою, коли негативний висновок по одному підкритерію протирічить позитивному висновку по іншому підкритерію;

- рівні Е, які поставлені експертною групою за Критеріями 2 і 8, на думку УкрДУЗТ є невідповідними реальності та вимагають корегування на рівні В.

Враховуючи вищезазначене, керівництво та НПП УкрДУЗТ вважає, що загальний підсумок по відповідності всієї освітньої програми рівню Е, згідно п. 3 розділу III Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, має бути підвищений до рівня В.

Таким чином, на підставі п. 16 розділу II, Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, Український державний університет залізничного транспорту просить:

- 1. Взяти до відома та опрацювання зазначені мотивовані зауваження.*
- 2. Вжити заходів щодо реагування на них відповідно до діючого законодавства України в сфері освіти та нормативно-правової бази в сфері акредитації освітніх програм.*
- 3. ГЕР з галузі знань 12 Інформаційні технології розглянути можливість підвищення рівнів відповідності Критеріям 2 та 8 до рівнів В та В відповідно.*

Ректор УкрДУЗТ

Сергій ПАНЧЕНКО

Гарант освітньої програми

Марина МІРОШНИК